

О. А. Гуменський,

кандидат юридичних наук,
заступник директора центру –
завідувач відділу забезпечення діяльності центру,
Чернігівський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС України
вул. Степана Разіна, 19, м. Чернігів, 14037, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6860-4925>

О. В. Хахановська,

старший науковий співробітник
сектору редакційно-видавничої та бібліотечної роботи
відділу науково-організаційної роботи
лабораторії науково-організаційного забезпечення
судово-експертної діяльності,
Державний науково-дослідний експертно-
криміналістичний центр МВС України
вул. Велика Окружна, 4, м. Київ, 03170, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3999-8605>

СЕМАНТИКО-ТЕКСТУАЛЬНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ОДНА З ФОРМ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЮВАНИХ ВЕРБАЛЬНИМ СПОСОБОМ. СИТУАТИВНИЙ КОНТЕКСТ ТА ІНТЕНЦІЯ МОВЦЯ

Анотація. У науковій статті розглянуто окремі аспекти застосування можливостей семантико-текстуальної експертизи як однієї з форм використання спеціальних знань для кваліфікації кримінальних правопорушень, вчинюваних вербальним способом, досліджено вплив ситуативного контексту на результати експертизи. Методологічним підґрунтям роботи стало використання як загальнонаукових, так і спеціальних методів наукового пізнання, зокрема: узагальнення, аналізу та синтезу – для вироблення достовірних висновків у результаті опрацювання сукупності наукових та емпіричних джерел за обраною тематикою. Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні важливості аналізу впливу ситуативного контексту мовленнєвої ситуації на висновок семантико-текстуальної експертизи, визначенні співвідношення інтенції мовця й умислу кримінального правопорушення, вчинюваного вербальним способом. Крім того, надано основні характеристики мовленнєвого акту з позиції прагматики; розкрито сутність ситуативного контексту комунікації та його значущість у проведенні семантико-текстуальної експертизи мовлення; доведено зв'язок інтенції мовця й умислу кримінального правопорушення, вчинюваного вербальним способом. Результати провадження лінгвістичної експертизи унаочнено прикладом з експертної практики, у якому висвітлено особливості проведення семантико-текстуальної експертизи в розслідуванні кримінальних правопорушень, вчинюваних вербальним способом. Практична значущість цього наукового доробку визначається характером дослідження і має методичну спрямованість. Висловленими пропозиціями можна послуговуватися під час складання висновків за результатами проведення лінгвістичної експертизи.

Ключові слова: судова лінгвістична експертиза; судова семантико-текстуальна експертиза; спеціальні знання; умисел кримінального правопорушення; інтенція мовця; ситуативний контекст; кримінальні правопорушення, вчинювані вербальним способом.

Вступ

Мовленнєвий акт у сучасній лінгвістиці розглядають (Serhiienko, & Maliuha, 2021) як повноцінну діяльність з усіма її компонентами – мотивом (наміром, інтенцією), метою, засобами здійснення та результатом. Наприклад, під мовленнєвим релігійним екстремізмом (Smurnova et al., 2020) розуміють вчинені у словесній (вербаль-

ній) формі дії, спрямовані на розпалювання ненависті (Brown, & Sinclair, 2023) і ворожнечі щодо представника певної релігійної спільноти або на приниження людської гідності та/або образу релігійних почуттів осіб, що входять до цієї спільноти (Pankevych, & Sukhorebra, 2022), а також заклики до здійснення екстремістської та/або терористичної діяльності.

Аналіз практики виявлення та розслідування таких кримінальних правопорушень свідчить, що слідчі та оперативні працівники незрідка постають перед необхідністю застосування спеціальних знань саме з лінгвістичної експертизи. Адже лише експерт, особа, яка має відповідну освіту та кваліфікацію, може знайти у спірних матеріалах важливу для розслідування інформацію.

Поняття спеціальних знань, їх види та форми у кримінальному судочинстві досліджували В. П. Бахін, В. Г. Гончаренко, А. В. Іщенко, Н. І. Клименко, В. О. Коновалова, М. В. Костицький, В. К. Лисиченко, Є. Д. Лук'яничков, І. В. Пиріг, В. О. Попелюшко, М. В. Салтевський, М. В. Селіванов, В. Ю. Шепітько, М. Є. Шумило, М. Г. Щербаківський, В. В. Юсупов та ін. (see for example Shcherbakovskiy, 2018; Lukianchukov et al., 2019; Yusupov, 2023). Сьогодні вітчизняні науковці та практики (Ф. С. Бацевич, Т. В. Будко, Є. В. Ковкіна, Д. Ю. Сизонов, Л. І. Шевченко та ін.) розглядають перспективи лінгвістичної експертизи, висвітлюють різні аспекти проблематики, серед яких: ознаки пропаганди деструктивного характеру в тексті мовного повідомлення (Budko, 2019); використання можливостей лінгвістичної експертизи для встановлення ознак провокації (Akhtyrskaya, 2021); актуальність лінгвістичної експертизи мовлення у кримінальних справах щодо інкримінування погрози (Kovkina et al., 2022); особливості проведення семантико-текстуальної експертизи в розслідуванні прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (Bondarchuk, & Vosak, 2023); лінгвістична експертиза мовлення в Україні та за кордоном (Didushok, & Sopina, 2023). Зарубіжні колеги, плідно працюючи в цьому векторі, висвітлюють, зокрема, такі питання: наклеп як мовний злочин (Guillén Nieto, 2020); мова як доказ: судова лінгвістика (Guillén Nieto, & Stein, 2022; Marko, 2022); нові тенденції в судовій лінгвістиці (Tayebi, & Coulthard, 2022); комплексний лінгвістичний підхід до правової проблеми мови ворожнечі (Guillén-Nieto, 2023).

Наразі в Україні лінгвістична експертиза, а саме семантико-текстуальна експертиза мовлення, перебуває на стадії свого становлення. Водночас окремі аспекти дослідження ситуативного контексту за допомогою семантико-текстуальної експертизи під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 436² КК України, ґрунтовно ще не розглядалися, що й зумовлює актуальність обраної тематики.

Матеріали та методи

Метою статті є висвітлення можливостей семантико-текстуальної експертизи як однієї з форм використання спеціальних знань для кваліфіка-

ції кримінальних правопорушень, вчинюваних вербальним способом. Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі завдання: надати основні характеристики мовленнєвого акту з позиції прагматики; розкрити сутність ситуативного контексту комунікації та його значущість у проведенні семантико-текстуальної експертизи мовлення; з'ясувати співвідношення інтенції мовця й умислу кримінального правопорушення, вчинюваного вербальним способом; окреслити особливості проведення семантико-текстуальної експертизи в розслідуванні кримінальних правопорушень, вчинюваних вербальним способом.

Методологічним підґрунтям роботи, зважаючи на поставлену мету, специфіку об'єкта та предмета дослідження, є як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання, зокрема: узагальнення, аналізу та синтезу – для вироблення достовірних висновків у результаті опрацювання сукупності наукових та емпіричних джерел за обраною тематикою. Емпіричну базу дослідження становили 22 експертних провадження (висновків експертів) за період 2023 р., результати трьох експериментів у процесі відпрацювання методики лінгвістичної експертизи (Budko, 2020). Як приклад, унаочнено результати провадження лінгвістичної (семантико-текстуальної) експертизи.

Результати та обговорення

Дослідження останніх років довели, що фундаментальним принципом спілкування є принцип прагматичної достатності, коли одиниці мови використовуються таким обсягом (формальним і семантичним), що необхідний із погляду комуніканта для досягнення його цілей.

Прагматична установка виявляє цільову спрямованість тексту, виробленого мовленнєвою особистістю.

Мовленнєвий акт з експліцитно вираженою інтенцією, якщо мовець має на увазі саме те, що він каже, у теорії розглядають як прямий мовленнєвий акт, а коли і пряме значення, і, крім того дещо більше (Batsevych, 2004), вважають непрямим. У такому разі речення, яке містить показники іллокутивної сили (Tsohatzidis, 2020; Hosseinpour, 2021) для одного типу іллокутивного акту, може промовлятися для надання до того ж і іллокутивної сили акту іншого типу.

У діалогічному дискурсі мовленнєвий акт є складником комунікативної ролі, серії реплік одного з комунікантів і водночас може розглядатись як тактичний хід для вирішення стратегічного завдання, що постає перед учасником спілкування. Отже, ідеться про вплив стратегії спілкування на вибір непрямой форми мовленнєвого акту. Здебільшого не випадкове обрання одного з варіантів

(лексичного, граматичного тощо) визначається стратегічним або тактичним завданням.

Лінгвістична експертиза тексту, зазначають науковці (Babkova, & Kolodna, 2017; Kovkina et al., 2022), вирішує питання, що традиційно перебувають у сфері прагматики – і не лише як галузі лінгвістики, предметом вивчення якої є механізми комунікації, а й спрямованої на дослідження мови в контексті суміжних із нею феноменів. Водночас центральною категорією прагматики опиняється категорія суб'єкта. Тому перед лінгвістикою постають питання про *інтенцію* того, хто говорить / пише (ідеться, якщо в термінах юриспруденції, про *умисел*), і способи її експлікації, перед юриспруденцією – проблеми кваліфікації правопорушень. Наявність *умислу* необхідна для кваліфікації кримінального правопорушення, *вчиненого вербальним способом*.

Аналіз конфліктних текстів (in particular, Asfar, 2022) засвідчив, що концептуально важливим компонентом лінгвістичного аналізу є *виявлення ситуативного контексту*, здатного не просто суттєво вплинути, а навіть кардинально змінити висновки щодо характеру інформації, сприйнятої реципієнтом.

Під ситуативним (екстралінгвістичним) контекстом розуміють ті обставини, ті реальні дії учасників подій, життєві реалії, які передували створенню тексту, супроводжували його або були тлом для його сприйняття. Водночас, вириваючи фразу з контексту та незважаючи на ситуацію, у якій вона була створена, обставини дійсності, у яких текст сприйматиметься, неможливо адекватно визначити характер персуазивності, що реалізується мовним твором. Персуазивний вплив мовленнєвого твору спрямований, наголошують науковці (including Drahan-Ivanets, 2015, s. 27; Skriabina, 2019), на зміну посткомунікативної поведінки одного із суб'єктів дискурсу (реципієнта) за допомогою зміни його посткомунікативної установки щодо предмета дискурсу.

Значущість ситуативного контексту розглядають, узгоджуючи зміст цього явища з одним зі значень поняття пресупозиції. У теорії аналізу художнього тексту (in particular, Shulzhuk, 2019; Lavrukhnina, 2022) роль ситуативного контексту як чинника смислотворення визнають опосередковано, що пов'язано з екстралінгвістичними умовами створення твору як засобу визначення авторської інтенції.

Ситуативний контекст має три виміри: фізичний (охоплює проксемічні (просторові) аспекти спілкування, місце комунікації); соціально-психологічний (виявляється в характері зв'язків між учасниками спілкування, їхніх статусах, соціальних ролях, нормах і культурних чинниках, у фізично-

му стані мовців, їхніх психологічних особливостях – характері, темпераменті тощо); часовий (стосується пори дня, історичних умов, суспільно-політичного устрою тощо, у межах яких відбувається спілкування). Знання ситуативного контексту має суттєве значення для кодування і декодування інформації в спілкуванні (Batsevych, 2004).

Розгляньмо приклад. На дослідження до Чернігівського НДЕКЦ МВС України надійшла постанова про проведення лінгвістичної (семантико-текстуальної) експертизи. У фабулі справи зазначено, що на гарячу лінію кол-центру АТ «Чернігівобленерго» надійшов вхідний дзвінок від жителя обласного центру Н. В. (Особа 2). Під час бесіди з оператором АТ «Чернігівобленерго» (Особа 1) Н. В. висловлювалася на підтримку військової агресії Російської Федерації проти України, виправдовувала та визнавала правомірними їхні дії щодо України. Для вирішення експертизи було поставлене питання щодо наявності в мовленнєвому повідомленні саме цих висловлювань. Для експертизи надано протокол огляду з текстовим відтворенням аудіофайлів і два таких файли із записами розмови двох осіб.

У контексті зазначеного вибрано такі фрагменти розмови (репліки Н. В.):

«Н. В.: ... Хохлою**, вас уничтожают и правильно роблять... хохлою**...»;

«Н. В.: Хохлою***! Оой, б****, когда тебя уже уничтожат, сраная хохлою***! ...».

При цьому наголошено, що в контексті понять ст. 436² КК України *виправдуванням збройної агресії РФ* є доведення (доказування з підкріпленням фактами) допустимості протиправного застосування збройних сил РФ проти України; *визнання правомірною збройної агресії РФ* – висловлювання думки про те, що протиправне застосування збройних сил РФ проти України виправдане, справедливе, правильне відповідно до законів розвитку суспільства, а також права. Водночас метою цих висловлювань є нав'язування таких переконань.

Крім того, проаналізовано смислотвірні лексеми, надано їхні контекстуальні значення, приміром: «*хохлою***» означає (з контексту незрозуміло більш конкретно) або «хронічно придуркуваті українці» (абсолютно всі), або деяку частину цих українців (як, наприклад, якісь особливо дурні люди є тільки частиною людства).

Аналізуючи наданий для дослідження мовний матеріал, беручи до уваги весь контекст (прослуховування аудіозапису телефонної розмови Особи 1 і Особи 2), експерт вважає за потрібне наголосити на тому, що досліджувана ситуація спілкування має конфліктний характер, а Н. В. під час спілкування перебуває в незвичному психофізичному стані (ознаки зазначені).

Із контексту самої конфліктної ситуації, яка розгортається в часі (див. нижче), можна зробити висновок, що претензії в адресанта саме до реципієнта, тобто в цьому разі в грубій, нецензурній формі висловлено зневажливе, негативне й образливе ставлення до дурних українців або дурних представників українського народу, втіленням яких (в обох випадках) в уявленні адресанта є саме оператор кол-центру.

Мета цього вислову – образити, зачепити за живе реципієнта, що може, зокрема, свідчити і про таку саму мету пов'язаного з ним вислову «Хохлою**, вас уничтожают и правильно роблять... хохлою**» з причини так званого навішування ярликів (як технології внутрішнього маніпулювання) і процесу стереотипізації (наділення людини характерними (стереотипними) рисами для якоїсь групи).

Отже, у цитованих фрагментах повідомлення містяться:

висловлення *схвалення* тому, що українців (які є «всі хронічно тупими», або їх «хронічно дурну частину») у цей час (див. ситуативний контекст) справедливо вбивають («... Хохлою**, вас уничтожают и правильно роблять... хохлою**...»);

висловлення зневаги до співрозмовника, намагання його образити та побажання йому скорішої смерті («Хохлою***! Оой, б***, когда тебя уже уничтожат, сраная хохлою***! ...»).

Метою звернення Н. В. (Особа 2) до оператора кол-центру (Особа 1) було вирішення питання з відключення електроенергії в квартирі Н. В., під час телефонної розмови проблему не розв'язано. Репліки Особи 2 («Хохлою**, вас уничтожают и правильно роблять... хохлою**...», «Хохлою***! Оой, б***, когда тебя уже уничтожат, сраная хохлою***! ...») не стосуються загальної теми розмови і не збігаються із загальним контекстом діалогу. Ці фрази не є думками, які Н. В. *намагається нав'язати* адресату. Мета висловлювань – образити, зачепити за живе реципієнта.

При цьому схвалення справедливого (за словами автора) знищення «усіх хронічно тупих українців» або «хронічно тупих представників українського народу» («хохлою***») під час військової агресії РФ проти України (ситуативний контекст) висловлюється в морально-етичному оцінному контенті, тобто агресивне ставлення Н. В. до Особи 1 як до «хронічно тупої» представниці українського народу в умовах конфліктного спілкування, що розгортається в часі, побажання їй скорішої смерті і призводить до цього схвалення. Таке схвалення жодним чином не свідчить про, наприклад, визнання правомірною збройної агресії РФ проти України в контексті ст. 436² КК України як *нав'язування* адресантом *думки про*

те, що протиправне застосування збройних сил РФ проти України є виправданим, справедливим, правильним відповідно до законів розвитку суспільства, а також права.

Отже, аналізом інтенціональних намірів мовця встановлено, що в наданих для дослідження матеріалах виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників, виправдовування, визнання правомірною, заперечення тимчасової окупації частини території України, глорифікація її учасників (у контексті ст. 436² КК України) не містяться.

Після призначення додаткової експертизи встановлено, що у фразах Н. В. містяться висловлювання образливого характеру щодо українського народу та, зокрема, громадянки України (Особа 1).

Висновки

Обґрунтовано важливість аналізу впливу ситуативного контексту мовленнєвої ситуації на висновок семантико-текстуальної експертизи, визначено співвідношення інтенції мовця й умислу кримінального правопорушення, вчинюваного вербальним способом. Надано основні характеристики мовленнєвого акту з позиції прагматики. Розкрито сутність ситуативного контексту комунікації та його значущість у проведенні семантико-текстуальної експертизи мовлення, зважаючи на те, що значущість ситуативного контексту розглядають, узгоджуючи зміст цього явища з одним зі значень поняття пресупозиції. Водночас, аналізуючи художній текст, роль ситуативного контексту як чинника смислотворення визнають опосередковано, що пов'язано з екстралінгвістичними умовами створення твору як засобу визначення авторської інтенції. Доведено зв'язок інтенції мовця й умислу кримінального правопорушення, вчинюваного вербальним способом. Крім того, на прикладі з експертної практики висвітлено особливості проведення семантико-текстуальної експертизи в розслідуванні кримінальних правопорушень, вчинюваних вербальним способом.

Подяки

Немає.

Конфлікт інтересів

Немає.

References

- [1] Akhtyrskaya, N. M. (2021). Vykorystannia mozhlyvostei linhvistychnoi ekspertyzy dlia vstanovlennia oznak provokatsii [The use of possibilities of linguistic expertise to establish signs of provocation]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, 66, 516–528 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2021.66.49>
- [2] Asfar, N. A. (2022). A Literature Review of Hate Speech: Forensic Linguistics Study. *International Journal of Forensic Linguistic*, 3(2), 109–114.
DOI: <https://doi.org/10.55637/ijfl.3.2.6333.109-114>
- [3] Babkova, N. V., & Kolodna, L. M. (2017). Avtomatyzovane vyluchennia reklamnykh tekstiv z kontentu [Automated extraction of advertising texts from content]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «KhPI». Serii: Aktualni problemy rozvytku ukrainskoho suspilstva*, 29, 86–91 [in Ukrainian].
http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpiakc_2017_29_21
- [4] Batsevych, F. S. (2004). *Osnovy komunikativnoi linhvistyky*: pidruchnyk. Kyiv: Akademiia. 342 s. [in Ukrainian].
- [5] Bondarchuk, V. V., & Bosak, I. A. (2023). Osoblyvosti provedennia semantyko-tekstualnoi ekspertyzy v rozsliduvanni pryiniattia propozyitsii, obitsianky abo oderzhannia nepravomirnoi vyhody sluzhbovoiu osoboioiu [Peculiarities of semantic-textual examination in the investigation of acceptance of an offer, promise or receipt of an unlawful benefit by an official]. *Kryminalistychnyi visnyk*, 40(2), 43–52 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2023-40-2-43>
- [6] Brown, A., & Sinclair, A. (2023). *Hate Speech Frontiers: Exploring the Limits of the Ordinary and Legal Concepts*. Cambridge: Cambridge University Press.
DOI: 10.1017/9781009357111
- [7] Budko, T. V. (2019). Oznaky propahandy destruktivnoho kharakteru v teksti movnoho povidomlennia [Signs of protection of a destructive character in the text of urgent message]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, 64, 382–392 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2019.64.33>
- [8] Budko, T. V. (2020). *Zahalna metodyka sudovo-linhvistychnoi semantyko-tekstualnoi ekspertyzy*. Kyiv: Ukrainnyi naukovo-doslidnyi instytut spetsialnoi tekhniki ta sudovykh ekspertyz Sluzhby bezpeky Ukrainy, 55 s. [in Ukrainian].
- [9] Didushok, N. Ya., & Sopina, K. V. (2023). Linhvistychna ekspertyza movlennia v Ukraini ta za kordonom [Linguistic expertise of speech in Ukraine and abroad]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnogo upravlinnia*, 1(25), 8–14 [in Ukrainian].
DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2023-1\(25\)-8-14](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2023-1(25)-8-14)
- [10] Drahan-Ivanets, N. V. (2015). *Ctratehii efektyvnoho vplyvu: persvazyvni chynnyky v suchasnykh zhurnalistykykh tekstakh* [Dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata nauk iz sotsialnykh komunikatsii, Lvivskiy natsionalnyi universytet im. Ivana Franka]. Lviv. 201 s. [in Ukrainian].
<http://scc.knu.ua/upload/iblock/e89/Dysertacia%20Drahan-Ivanets.dis.pdf>
- [11] Guillén Nieto, V. (2020). Defamation as a Language Crime: A Sociopragmatic Approach to Defamation Cases in the High Courts of Justice of Spain. *International Journal of Language & Law (JLL)*, 9, 1–22.
DOI: 10.14762/jll.2020.001
- [12] Guillén Nieto, V., & Stein, D. (2022). Introduction: Theory and Practice in Forensic Linguistics. In V. Guillén Nieto, & D. Stein (Eds.), *Language as Evidence* (pp. 1–33). Palgrave Macmillan, Cham.
DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-84330-4_1
- [13] Guillén-Nieto, V. (2023). *Hate Speech: Linguistic Perspectives*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton.
DOI: <https://doi.org/10.1515/9783110672619>
- [14] Hosseinpour, G. (2021). A Meditation on Austin and Searle Taxonomies of Illocutionary Acts. *Philosophy*, 19(2), 39–56.
DOI: 10.22059/jop.2021.321807.1006599
- [15] Kovkina, Ye., Aloian, M., & Avoian, L. (2022). Aktualnist linhvistychnoi ekspertyzy movlennia u kryminalnykh spravakh shchodo inkryminuvannia pohrozy [Relevance of Forensic Linguistic Speech Analysis in Criminal Cases Regarding Threat Incrimination]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, 3(28), 98–108 [in Ukrainian].
DOI: 10.32353/khrife.3.2022.06
- [16] Lavrukhina, V. L. (2022). Kohnytnyva metafora yak dyskursyvnyi zasib reprezentatsii avtorskykh intentsii [Cognitive metaphor as a discourse means for representation of authors intentions]. *Zakarpatski filolohichni studii*, 26(1), 177–182.
DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.26.1.34>
- [17] Lukianchikov, Ye. D., Lukianchikov, B. Ye., & Petriaiev, S. Yu. (2019). Vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnomu provadzhenni [Use of special skills in criminal proceedings]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»: Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo*, 4(44), 125–130 [in Ukrainian].
DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.4\(44\).199742](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.4(44).199742)
- [18] Marko, K. (2022). Language as Evidence. Doing Forensic Linguistics. *Language and Law / Linguagem e Direito*, 9(2), 211–213.
DOI: https://doi.org/10.21747/21833745/lanlaw/9_1r1

- [19] Pankevych, V. M., & Sukhorebra, T. I. (2022). Do pytannia kryminalnoi vidpovidalnosti za pravoporushennia, vchyneni z motyvu nenavysti [On the issue of criminal liability for crimes committed out of hatred]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 3, 320–325 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.57>
- [20] Serhiienko, L., & Maliuha, O. (2021). Some aspects of speech acts theory as applied to initial public offering texts. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Serii: Filolohiia*, 25, 277–284.
DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-3055-2021-14-25-277-284>
- [21] Shcherbakovskiy, M. H. (2018). Sutnist, struktura ta tsili vykorystannia spetsialnykh znan u sudochynstvi [Essence, structure and objectives of special knowledge use for legal proceedings]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, 18, 184–193 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2018.20>
- [22] Shulzhuk, N. (2019). Osoblyvosti linhvystychnoho analizu khudozhnogo tekstu yak prahmatychno-komunikatyvnoi yednosti [The Peculiarities of the Linguistic Analysis of Literary Text as Pragmatic and Communicative Unity]. *Linhvostylistychni studii*, 10, 195–203 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.29038/2413-0923-2019-10-203-211>
- [23] Skriabina, V. B. (2019). Persuazyvnyi komponent tsyfrovoi publichnoi dyplomatii [Persuasive component of digital public diplomacy]. *Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty*, 4, 249–259 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.4.2019.177655>
- [24] Smyrnova, M. S., Tarapatov, M. M., & Panova, Ya. Ye. (2020). Teoretychni zasady ta metodyka doslidzhennia relihiino-ekstremistskykh tekstiv: komunikatyvno-dyskursyvnyi pidkhid [Theoretical aspects and research methodology of religious extremism texts: discursive approach]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii*, 31(70), 1, ch. 3, 59–63 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-3/10>
- [25] Tayebi, T., & Coulthard, M. (2022). New Trends in Forensic Linguistics. *Language and Law / Linguagem e Direito*, 9(1), 1–8.
DOI: https://doi.org/10.21747/21833745/lanlaw/9_1ed
- [26] Tsohatzidis, S. (2020). *Truth, Force, and Knowledge in Language: Essays on Semantic and Pragmatic Topics*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton.
DOI: <https://doi.org/10.1515/9783110687538>
- [27] Yusupov, V. V. (2023). Spetsialni znannia pry provedenni kryminalnogo provadzhennia ta v inshykh vydakh sudochynstva [Special knowledge in conduct of criminal proceedings and in other types of justice]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, 3, 486–490 [in Ukrainian].
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/111>

Список використаних джерел

- [1] Ахтирська Н. М. Використання можливостей лінгвістичної експертизи для встановлення ознак провокації. *Криміналістика і судова експертиза*. 2021. № 66. С. 516–528.
DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2021.66.49>
- [2] Asfar N. A. A Literature Review of Hate Speech: Forensic Linguistics Study. *International Journal of Forensic Linguistic*. 2022. No 3(2). P. 109–114.
DOI: <https://doi.org/10.55637/ijfl.3.2.6333.109-114>
- [3] Бабкова Н. В., Колодна Л. М. Автоматизоване вилучення рекламних текстів з контенту. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2017. № 29. С. 86–91.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpiakc_2017_29_21
- [4] Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2004. 342 с.
- [5] Бондарчук В. В., Босак І. А. Особливості проведення семантико-текстуальної експертизи в розслідуванні прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. *Криміналістичний вісник*. 2023. № 40(2). С. 43–52.
DOI: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2023-40-2-43>
- [6] Brown A., Sinclair A. *Hate Speech Frontiers: Exploring the Limits of the Ordinary and Legal Concepts*. Cambridge : Cambridge University Press, 2023.
DOI: 10.1017/9781009357111
- [7] Будко Т. В. Ознаки пропаганди деструктивного характеру в тексті мовного повідомлення. *Криміналістика і судова експертиза*. 2019. № 64. С. 382–392.
DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2019.64.33>
- [8] Будко Т. В. Загальна методика судово-лінгвістичної семантико-текстуальної експертизи. Київ : Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України, 2020. 55 с.
- [9] Дідушок Н. Я., Сопіна К. В. Лінгвістична експертиза мовлення в Україні та за кордоном. *Expert Paradigm of Law and Public Administration*. 2023. № 1(25). С. 8–14.
DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2023-1\(25\)-8-14](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2023-1(25)-8-14)

- [10] Драган-Іванець Н. В. Стратегії ефективного впливу: персвазивні чинники в сучасних журналістських текстах : дис. ... канд. наук із соціальних комунікацій : 27.00.04. Львів, 2015. 201 с.
URL: <http://scc.knu.ua/upload/iblock/e89/Dysertacia%20Drahan-Ivanets.dis.pdf>
- [11] Guillén Nieto V. Defamation as a Language Crime: A Sociopragmatic Approach to Defamation Cases in the High Courts of Justice of Spain. *International Journal of Language & Law (JLL)*. 2020. No 9. P. 1–22.
DOI: 10.14762/jll.2020.001
- [12] Guillén Nieto V., Stein D. Introduction: Theory and Practice in Forensic Linguistics. *Language as Evidence* / V. Guillén Nieto, D. Stein (Eds.). Palgrave Macmillan, Cham, 2022. P. 1–33.
DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-84330-4_1
- [13] Guillén-Nieto V. Hate Speech: Linguistic Perspectives. Berlin, Boston : De Gruyter Mouton, 2023.
DOI: <https://doi.org/10.1515/9783110672619>
- [14] Hosseinpour G. A. Meditation on Austin and Searle Taxonomies of Illocutionary Acts. *Philosophy*. 2021. No 19(2). P. 39–56.
DOI: 10.22059/jop.2021.321807.1006599
- [15] Ковкіна Є., Алоян М., Авоян Л. Актуальність лінгвістичної експертизи мовлення у кримінальних справах щодо інкримінування погрози. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. № 3(28). С. 98–108.
DOI: 10.32353/khrife.3.2022.06
- [16] Лаврухіна В. Л. Когнітивна метафора як дискурсивний засіб репрезентації авторських інтенцій. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. № 26(1). С. 177–182.
DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.26.1.34>
- [17] Лук'янчиков Є. Д., Лук'янчиков Б. Є., Петряев С. Ю. Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»: Політологія. Соціологія. Право*. 2019. № 4(44). С. 125–130.
DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.4\(44\).199742](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2019.4(44).199742)
- [18] Marko K. Language as Evidence. Doing Forensic Linguistics. *Language and Law / Linguagem e Direito*. 2022. No 9(2). P. 211–213.
DOI: https://doi.org/10.21747/21833745/lanlaw/9_1r1
- [19] Панькевич В. М., Сухоребра Т. І. До питання кримінальної відповідальності за правопорушення, вчинені з мотиву ненависті. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 3. С. 320–325.
DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.03.57>
- [20] Serhiienko L., Maliuha O. Some aspects of speech acts theory as applied to initial public offering texts. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Філологія*. 2021. № 25. С. 277–284.
DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-3055-2021-14-25-277-284>
- [21] Щербаковський М. Г. Сутність, структура та цілі використання спеціальних знань у судочинстві. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2018. № 18. С. 184–193.
DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2018.20>
- [22] Шульжук Н. Особливості лінгвістичного аналізу художнього тексту як прагматично-комунікативної єдності. *Лінгвостилістичні студії*. 2019. № 10. С. 195–203.
DOI: <https://doi.org/10.29038/2413-0923-2019-10-203-211>
- [23] Скрябіна В. Б. Персуазивний компонент цифрової публічної дипломатії. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2019. № 4. С. 249–259.
DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.4.2019.177655>
- [24] Смирнова М. С., Тарапатов М. М., Панова Я. Є. Теоретичні засади та методика дослідження релігійно-екстремістських текстів: комунікативно-дискурсивний підхід. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31(70). № 1. Ч. 3. С. 59–63.
DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-3/10>
- [25] Tayebi T., Coulthard M. New Trends in Forensic Linguistics. *Language and Law / Linguagem e Direito*. 2022. No 9(1). P. 1–8.
DOI: https://doi.org/10.21747/21833745/lanlaw/9_1ed
- [26] Tsohatzidis S. Truth, Force, and Knowledge in Language: Essays on Semantic and Pragmatic Topics. Berlin, Boston : De Gruyter Mouton, 2020.
DOI: <https://doi.org/10.1515/9783110687538>
- [27] Юсупов В. В. Спеціальні знання при проведенні кримінального провадження та в інших видах судочинства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 486–490.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/111>

O. Humenskyi,

Cand. Sc. (Law),

Deputy Head of Center – Head of the Center Support Department,

Chernihivsky Scientific Research Forensic Center,

MIA of Ukraine

19 Stepana Razina Str., Chernihiv, 14037, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6860-4925>

O. Khakhanovska,

Senior Research Fellow

Sector of Editorial and Publishing and Library Work

Department of Scientific and Organizational Work

Laboratory of Scientific and Organizational Support,

for Forensic Activity,

State Scientific Research Forensic Centre,

MIA of Ukraine

4 Velyka Okruzhna Str., Kyiv, 03170, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3999-8605>

**SEMANTIC-TEXTUAL EXPERTISE AS ONE OF THE FORMS
OF USING SPECIAL KNOWLEDGE FOR THE QUALIFICATION
OF CRIMINAL OFFENSES COMMITTED VERBALLY.
SITUATION CONTEXT AND SPEAKER'S INTENTION**

Abstract. The scientific article examines certain aspects of the application of the possibilities of semantic-textual examination as one of the forms of using special knowledge for the qualification of criminal offenses committed verbally, the influence of the situational context on the examination results is investigated. The methodological basis of the work was the use of both general scientific and special methods of scientific knowledge, in particular: generalization, analysis and synthesis – to develop reliable conclusions as a result of processing a set of scientific and empirical sources on the chosen topic. The scientific novelty of the study consists in substantiating the importance of analyzing the impact of the situational context of the speech situation on the conclusion of the semantic-textual examination, determining the ratio of the speaker's intention and the intent of a criminal offense committed verbally. In addition, the main characteristics of the speech act from the standpoint of pragmatics are given; the essence of the situational context of communication and its significance in conducting a semantic-textual examination of speech is revealed; the connection between the intention of the speaker and the intent of a criminal offense committed verbally is proven. The results of linguistic examination are illustrated by an example from expert practice, which highlights the peculiarities of semantic and textual examination in the investigation of criminal offenses committed verbally. The practical significance of this scientific work is determined by the nature of the research and has a methodological focus. The expressed proposals can be used when drawing up conclusions based on the results of the linguistic examination.

Keywords: forensic linguistic examination; forensic semantic and textual examination; expertise; criminal intent; speaker's intention; situational context; criminal offenses committed verbally.